

תורת הקומפילציה

תרגיל 5

ההגשה בזוגות בלבד

שאלות במייל בלבד אל hilap@cs

לתרגיל יפתח דף FAQ באתר הקורס. יש להתעדכן בו. הנחיות והבהרות שיופיעו בדף ה-FAQ עד יומיים לפני הגשת התרגיל מחייבות. שאלות המופיעות בדף ה-FAQ לא יענו. התרגיל יבדק בבדיקה אוטומטית. **הקפידו למלא אחר ההוראות במדויק.**

1. כללי

בתרגיל זה עליכם לממש תרגום לאסמבלי לשפת FanC שהכרתם בתרגיל בית 3. תחביר השפה הוא כפי שהכרתם ומימשתן בתרגיל בית 3. בתרגיל תממשנה את רשומת ההפעלה של הפונקציות, ואת מבני הבקרה תממשנה בשיטת **backpatching**.

2. MIPS

בתרגיל תשתמשו בשפת האסמבלי MIPS עבור הסימולטור Spim. השפה מכילה רגיסטרים, פעולות אריתמטיות בין רגיסטרים, קפיצות מותנות ולא מותנות, וקריאות מערכת. ניתן למצוא מפרט מלא של השפה כאן: <http://www.egr.unlv.edu/~ed/MIPStextSMv11.pdf>

תוכלו לדבג את קוד האסמבלי שאתן מייצרות על ידי הדיבאגר של QtSpim. גרסאות ווינדוס, לינוקס ומאק שלו מצורפות לתרגיל, יחד עם גרסת Spim.

א. פקודות אפשריות

בשפת MIPS יש מספר גדול מאוד של פקודות. בתרגיל תרצו להשתמש בפקודות המדמות את שפת הרביעיות שנלמדה בתרגול. להלן הפקודות שתצטוו להשתמש בהן.

1. טעינה לרגיסטר: `la li, lw`
2. שמירת תוכן רגיסטר: `sw`
3. פעולות חשבוניות: `addu, subu, mul, div, move`
4. קפיצות מותנות: `beq, blt, ble, bgt, bge, bne`
5. קפיצה לא מותנית: `j`
6. קפיצה לא מותנית המעדכנת את `$ra`: `jal`
7. פקודה ריקה: `nop`

תוכלו למצוא תיעוד של כולן במדריך MIPS לעיל.

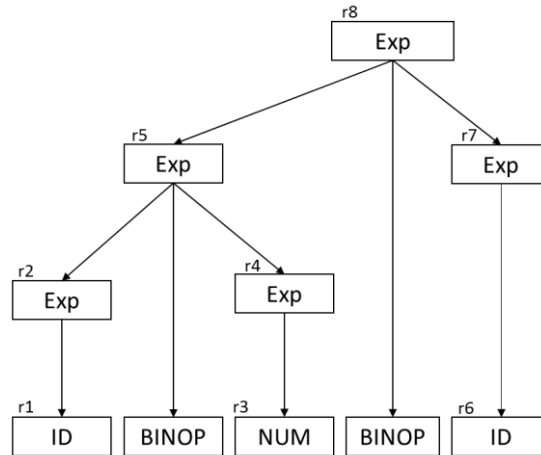
במידה ותרצו להשתמש בפקודות נוספות - מותר להשתמש בכל מה ש-Spim מסוגל להריץ (יש לבדוק את עצמכם עם הגרסה המצורפת לתרגיל, 9.1.18, ולא באף גרסה אחרת).

ב. רגיסטרים זמניים

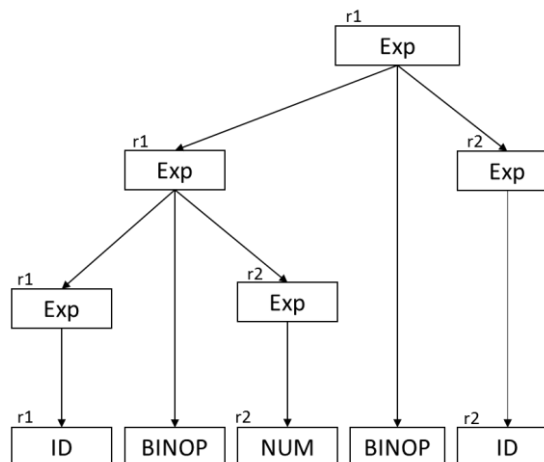
שימו לב כי ב-MIPS אין משתנים זמניים ולכן העבודה עם ביטויים מספריים בתרגיל תהיה ברגיסטרים. בתור רגיסטרים זמניים לפעולות ניתן להשתמש בכל הרגיסטרים שאינם שמורים למטרות אחרות - `$t0-$t7`, `$s0-$s7`, ו-`$t8-$t9` (שהם שמות נוספים לרגיסטרים `$8-$25`). אין צורך

לבצע אלגוריתמים מתקדמים של הקצאת רגיסטרים, אבל עליכן להיות חסכוניות. מומלץ לעבוד כך שכל הרגיסטרים המחזיקים תוצאות חישוב הם caller-save, ללא תלות באיך הם מוגדרים ב-ABI של MIPS.

מספר הרגיסטרים המקסימלי שאפשר להקצות לעץ ביטוי הוא כמספר הצמתים בעץ, כך:

עם זאת, לשם המימוש החסכוני עליכן למחזר רגיסטרים ברגע שאינם נחוצים יותר. במימוש החסכוני יש להשתמש ברגיסטר של אחד הבנים בתור רגיסטר המטרה, וברגע שהחישוב בוצע יש למחזר את כל הרגיסטרים שהחזיקו ביטויים זמניים פרט לזה שכעת מחזיק את התוצאה. בשיטה זו מספר הרגיסטרים יהיה חסום ב- $h(k-1) + 1$, כאשר h הוא גובה העץ ו- k הוא מספר תתי-הביטויים המקסימלי של צומת. המימוש החסכוני עבור העץ הקודם יראה כך:

הביטויים שתידרשו לטפל בהם גדולים מדי בשביל שיטת ההקצאה הנאיבית. תוכלו להניח שלא תקבלו ביטוי שידרוש יותר מ-15 רגיסטרים בהקצאה חסכונית, אבל עליכן לטפל בכל ביטוי עד גודל זה.

אין להשתמש ברגיסטרים לאחסון ערכי ביטויים בוליאניים בזמן שערור הביטוי (דרישה זו תובהר בפרק הסמנטיקה).

ג. לייבלים (תוויות קפיצה)

ב-MIPS יעדים של קפיצות מיוצגים בתור לייבלים: מחרוזות אלפאנומריות (+ קו תחתון) שאחריהן מופיעות נקודותיים, כך:

```
label_42:
lw $t6, 0($sp)
```

קפיצה אל label_42 תקפוץ אל הפקודה שנמצאת שורה אחריה – במקרה הזה, lw. בעת הטעינה לסמולטור SPIM הקפיצות יתורגמו לקפיצות לכתובות של פקודות, כמו הקפיצות בשפת הביניים שראינו בשיעור. את הלייבלים בפקודות קפיצה של מבני בקרה יש לייצר ולהשלים בשיטת backpatching כפי שנלמד בשיעור. נתונה לכן המחלקה CodeBuffer בקובץ bp.hpp עם מימוש של באפר ופונקציה המבצעת backpatching. נמצאת בה הפונקציה genLabel() הכותבת לייבל חדש לבאפר ומחזירה אותו. אין חובה להשתמש בה, ניתן לנהל את הלייבלים שלכן בעצמכן. אפשר להשתמש בפונקציית bp המבצעת backpatching עם כל לייבל שתבחרו. כמו כן, ניתן לכתוב לבאפר גם לייבלים אחרים.

א. גוף הפונקציה כיעד קפיצה

שימו לב שבעוד שניתן להשלים כתובות קפיצה לפונקציות על ידי backpatching, אין צורך בכך מכיוון שיעד הקפיצה ידוע מראש: אם התכנית תקינה אזי הפונקציה קיימת ולכן יהיה עבורה לייבל, ומכיוון ששם הפונקציה הוא ייחודי, אפשר לייצר לייבל ששמו ידוע מראש. כלומר, אפשר לקבוע את יעד הקפיצה בקפיצה לפונקציה ללא שימוש ב-backpatching.

ב. עבודה עם המחלקה CodeBuffer

לצורך העבודה עם באפר הקוד נתונה לכם מחלקה CodeBuffer בקובץ bp.hpp. במחלקה תוכלו למצוא מתודות לעבודה עם באפר קוד וביצוע backpatching, ומתודה שמדפיסה את באפר הקוד ל-stdout.

המחלקה מממשת את הפונקציות emit, makelist ו-merge בהן ניתן להשתמש כפי שראיתן בתרגולים 7 ו-8.

הפונקציות מטפלות ברשימת כתובות בבאפר הקוד. ניתן להשתמש בכתובות אלה לצורך דיבוג הבאפר.

שימו לב, ערך החזרה של הפונקציה emit הוא הכתובת אליה כתבתם. זו הכתובת בה עליכם להשתמש לצורך backpatching. לדוגמה, פקודת הקוד הבאה הינה חוקית:

```
CodeBuffer::makelist(CodeBuffer::instance().emit("j "));
```

שימו לב כי **בשונה משפת הביניים התיאורטית של מדתם בשיעור**, ישנה הפרדה בין מיקום בבאפר בו יבוצע backpatching (הערך המוחזר על ידי emit) וכתובת אליה תתבצע קפיצה (לייבל). השפה התיאורטית מניחה כי פקודות נכתבות לבאפר הקוד לאותו המקום בו ייכתבו בזיכרון, ולכן אותה הצבעה לפקודה יכולה לשמש גם כמצביע לפקודה בבאפר שיש לבצע עליה backpatching וגם כיעד קפיצה. בתכנית MIPS, לעומת זאת, הכתובות בזיכרון של פקודות – כלומר, הכתובת אליה יש לקפוץ כדי להגיע לפקודה מסויימת – ייקבעו רק כאשר האסמבלי יקומפל לשפת מכונה. לכן יעדי קפיצה מסומנים על ידי לייבלים טקסטואליים, אשר יהפכו לכתובת בזיכרון בזמן התרגום לשפת מכונה, בעוד שהמיקום של פקודות לצורך ביצוע backpatching מסומן על ידי מיקומים בתוך ה-CodeBuffer ומוחזר על ידי emit.

ד. דאטה

תכנית MIPS נחלקת לאזור text ואזור data. בעוד שקוד האסמבלי שתייצרו שייך לאזור ה-text, כמו גם המימוש של הפונקציות print ו-printi, אזור ה-data מיועד לשמירת ערכים שיש לטעון לזיכרון כדי להשתמש בהם אחר כך. באזור זה ניתן לשמור ליטל מחרוזת (ראו דוגמאות במדריך MIPS).

המחלקה CodeBuffer מכילה מתודה להדפסת באפר הקוד בתוספת הצהרה על אזור text, ומכילה בנוסף לכך גם שתי מתודות לטיפול באיזור ה-data: המתודה emitData כותבת שורות לבאפר נפרד, והמתודה printDataBuffer מדפיסה את תוכן הבאפר הנפרד בתוספת הצהרה על אזור data. מומלץ להשתמש בהן.

3. מחסנית

בתרגיל תידרשו לנהל את המחסנית עם רשומות ההפעלה של הפונקציות הנקראות. לשם כך יש להשתמש ברגיסטר $\$fp$ להצביע לראש הפריים הנוכחי וברגיסטר $\$sp$ כדי להצביע לראש המחסנית (הרגיסטר $\$sp$ יאותחל אוטומטית להצביע לראש המחסנית בתחילת התכנית).

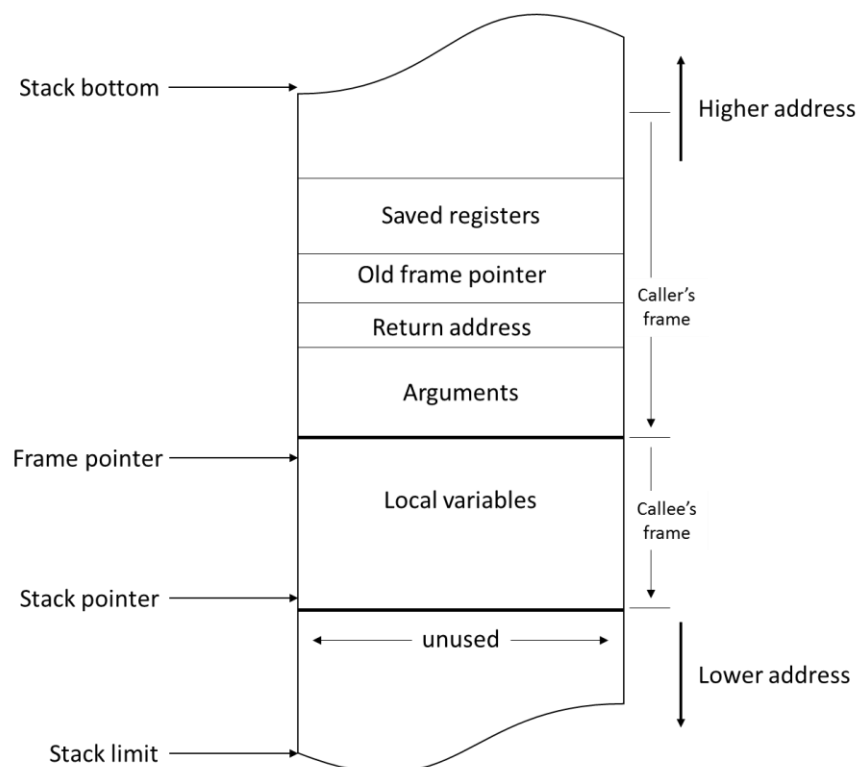
התרשים המופיע מטה הוא בגדר המלצה, ניתן לסדר את הרכיבים ברשומת ההפעלה בכל סדר שנוח לכן כל עוד אתן מצליחות לשחזר אותם בצורה נכונה.

האחסון של $\$fp$ הישן ו- $\$ra$ (כתובת החזרה, return address) נועדו לאפשר למחסנית לקפוץ בחזרה אל הקוד וראש רשומת ההפעלה של הפונקציה הקודמת, גם אחרי שתקרא פונקציה נוספת – כפי שנלמד בשיעור. האחסון של כל הרגיסטרים שהיו בשימוש בזמן הקריאה לפונקציה נועד לאפשר לחישוב להמשיך מאותה הנקודה ברגע שקריאת הפונקציה תסתיים.

את המשתנים והפרמטרים לפונקציות יש לאחסן במחסנית, לפי ה- $offsets$ שחושבו בתרגיל 3. שימו לב כי הקצאה של מערך על המחסנית באופן רציף כבר כלול בחישובים אלו.

מומלץ לשמור כל משתנה או איבר במערך, ללא תלות בטיפוסו, ב-4 בתים במחסנית (כגודל רגיסטר). ניתן להיעזר בדוגמאות לניהול המחסנית במדריך MIPS.

מומלץ להתייחס לכל הרגיסטרים כרגיסטרים שהאחריות לגבותם היא בידי ה-caller. שימו לב כי הדבר אומר שיגובו רק הרגיסטרים שנמצאים בשימוש.

רשומת הפעלה: הצעת הגשה

4. סמנטיקה

יש לממש את ביצוע כל ה-statements בפונקציה ברצף בסדר בו הוגדרו. הסמנטיקה של ביטויים אריתמטיים ושל קריאות לפונקציות מוגדרת כמו הסמנטיקה שלהם בשפת C. ההרצה תתחיל בפונקציה main, ותסתיים כשהקריאה החיצונית ביותר לפונקציה main חוזרת. עבור מבני הבקרה יש להשתמש ב-backpatching. ניתן להיעזר בדוגמאות מהתרגולים.

א. משתנים

א. אתחול משתנים

יש לאתחל את כל המשתנים בתכנית כך שיכילו ערך ברירת מחדל במידה ולא הוצב לתוכם ערך.

הטיפוסים המספריים יאותחלו ל-0.

הטיפוס הבוליאני יאותחל ל-`false`.

כל איבר במערך יאותחל על ידי האתחול המתאים לטיפוס איתו מוגדר המערך.

א. גישה למשתנים

כאשר מתבצעת פניה בתוך ביטוי למשתנה מטיפוס פשוט, יש לייצר קוד הטוען מן המחסנית את הערך האחרון שנשמר עבור המשתנה. כאשר מתבצעת השמה לתוך משתנה, יש לייצר קוד הכותב למחסנית את ערך הביטוי במשפט ההשמה.

א. גישה למערכים

התא הראשון במערך נמצא במיקום 0. התא האחרון של מערך בגודל n נמצא במיקום $n-1$.

השמה לתוך תא במערך תדרוס רק את ערך התא הבודד בתוך המיקום במחסנית המיועד למערך המטרה, ולא תשנה את ערכי תאים אחרים. בהשמה של מערך אחד לתוך מערך אחר, תתבצע העתקה של ערך כל אחד מהתאים במערך המקור לתוך התא המקביל במערך המטרה, ונתיבתם למיקום במחסנית המיועד למערך המטרה.

כאשר מתבצעת פניה לאיבר במערך, יש לייצר קוד הטוען מהמחסנית את תוכן התא הבודד במערך.

יש לממש שגיאת חריגה ממערך. במידה ועומדת להתבצע גישה לאיבר לא קיים במערך, לשם קריאה או כתיבה, תדפיס התכנית

```
"Error index out of bounds\n"
```

ותסיים את ריצתה.

ב. ביטויים חשבוניים

יש לממש פעולות חשבוניות לפי הסמנטיקה של שפת C.

הטיפוס המספרי `int` הינו `signed`, כלומר מחזיק מספרים חיוביים ושליילים.

הטיפוס המספרי `byte` הינו `unsigned`, כלומר מחזיק מספרים אי-שליליים בלבד.

חילוק יהיה חילוק שלמים.

השוואות רלציוניות בין שני טיפוסים מספריים שונים יתייחסו לערכים המספריים עצמם (כלומר, כאילו הערך הנמצא ב-`byte` מוחזק על ידי `int`). לכן, למשל, הביטוי

```
8b == 8
```

יחזיר אמת.

יש לממש שגיאת חלוקה באפס. במידה ועומדת להתבצע חלוקה באפס, תדפיס התכנית

```
"Error division by zero\n"
```

ותסיים את ריצתה.

א. גלישה נומרית

יש לדאוג שתתבצע גלישה מסודרת של ערכים נומריים במידה ופעולה חשבונית חורגת (מלמעלה או מלמטה) מהערכים המותרים לטיפוס.

טווח הערכים המותר ל-int הוא 0-0xffffffff (כך ש0x7fffffff-0 חיוביים ו0xffffffff-0x80000000 שליליים). גלישה נומרית עבור int אמורה לעבוד באופן אוטומטי במידה ומימשתן את התרגיל לפי ההנחיות (כלומר, תתקבל תמיד תוצאה בטווח הערכים המותר, ללא שגיאה).

טווח הערכים המותר ל-byte הוא 0-255. יש לוודא כי גם תוצאת פעולה חשבונית מסוג byte תניב תמיד ערך בטווח הערכים המותר, על ידי truncation של התוצאה (איפוס הביטים הגבוהים בתוצאה).

ג. ביטויים בוליאניים

יש לממש עבור ביטויים בוליאניים short-circuit evaluation, באופן הזהה לשפת C: במידה וניתן לקבוע בשלב מסוים בביטוי בוליאני את תוצאתו, אין להמשיך לחשב חלקים נוספים שלו. כך למשל בהינתן הפונקציה printfoo:

```
bool printfoo() {  
    printi(1);  
    return true;  
}
```

והביטוי הבוליאני:

```
true or printfoo()
```

לא יודפס דבר בעת שערך הביטוי.

בנוסף, אין להשתמש ברגיסטרים לתוצאות או תוצאות ביניים של ביטויים בוליאניים. יש לתרגם אותם לסדרת קפיצות כפי שנלמד בתרגול. במידה והביטוי הבוליאני הוא ה-Exp במשפט השמה למשתנה או ברשימת פרמטרים לפונקציה, יש להשתמש רק ברגיסטר אחד לתוצאה הסופית כמשתנה ביניים לצורך ביצוע sw (שמירה לזיכרון).

ד. קריאה לפונקציה

בעת קריאה ל-Call, ישווערו קודם כל הארגומנטים של הפונקציה לפי הסדר (משמאל לימין) ויועברו לפונקציה הנקראת דרך המחסנית. סדר הפרמטרים יהיה לפי ה-offsets שחושבו להם בפונקציה הנקראת בתרגיל 3. כל המשתנים, כולל מערכים, יועברו by value ולא by reference, כלומר ייווצר על המחסנית העתק שלהם לשימוש הפונקציה הנקראת. קוד הפונקציה יקרא על ידי קפיצה אל הקוד שלה. בסוף ביצוע הפונקציה תבוצע קפיצה בחזרה לקוד הקורא. סוף הפונקציה הוא סוף רצף הפקודות בבילוק של הפונקציה, גם אם אינו כולל אף פקודת return. (יש להשתמש ב-jal כדי לקפוץ לקוד הפונקציה, מה שישמור את הכתובת אליה יש לחזור ב-fra\$).

במידה והפונקציה מחזירה ערך, מומלץ להחזיר אותו ב-v0\$ אך ניתן גם להחזירו במקום מוסכם מראש ברשומת ההפעלה, והקוד הקורא יוכל לקרוא אותו משם.

ה. משפט if

בראשית ביצוע משפט if משוערך התנאי הבוליאני Exp. במידה וערכו true, יבוצע ה-Statement בענף הראשון, ואחריו ה-Statement שנמצא בקוד אחרי ה-if. במידה וערכו false, יבוצע ה-Statement בענף השני, ואחריו ה-Statement שנמצא בקוד אחרי ה-if. התנאי הבוליאני עשוי לכלול ביטויים מורכבים, לפי המוגדר בתרגיל 3.

1. משפט while

בראשית ביצוע משפט while משוערך התנאי הבוליאני Exp. במידה וערכו true, יבוצע ה-Statement, והריצה תחזור לשערך של Exp. במידה וערכו false, יבוצע ה-Statement שנמצא בקוד אחרי ה-while.

התנאי הבוליאני עשוי לכלול ביטויים מורכבים, לפי המוגדר בתרגיל 3.

2. משפט break

ביצוע משפט break בגוף לולאה יגרום לכך שהמשפט הבא שיתבצע הוא המשפט הבא אחרי הלולאה הפנימית ביותר בתוכה ה-break מופיע.

3. משפט return

במידה וזהו משפט return Exp, ראשית ישוערך Exp וישמר ברגיסטר \$v0 או במקום המתאים במחסנית.

הפקודה הבאה שתבוצע אחרי return היא הפקודה הבאה אחרי ה-call בפונקציה הקוראת. במידה והפונקציה הנוכחית היא main, קריאה ל-return תסיים את התכנית.

5. פונקציות פלט

קיימות שתי פונקציות פלט בשפת FanC. הראשונה מקבלת פרמטרים מספריים, והשנייה פרמטר מחרוזת. עליכן לכלול את המימוש שלהן בקוד האסמבלי שתייצרו. להלן מימושים מומלצים לשתי הפונקציות, הקוראים את הארגומנטים מהמחסנית. ניתן לשנות אותן כל עוד האפקט זהה.

הפונקציה printi:

```
lw $a0, 0($sp)
li $v0, 1
syscall
jr $ra
```

הפונקציה print:

```
lw $a0, 0($sp)
li $v0, 4
syscall
jr $ra
```

6. טיפול בשגיאות

תרגיל זה מתמקד בייצור קוד אסמבלי ולא מוסיף שגיאות קומפילציה מעבר לאלה שהופיעו בתרגיל 3. יש לדאוג שהקוד המיוצר יטפל בשגיאת חלוקה באפס ובשגיאת חריגה ממערך שהוזכרו בפרק הסמנטיקה.

7. קלט ופלט המנתח

קובץ ההרצה של המנתח יקבל את הקלט מ-stdin.

את תכנית האסמבלי השלמה יש להדפיס ל-stdout (באמצעות הפונקציות המתאימות במחלקה CodeBuffer). הפלט ייבדק על ידי הפניה לקובץ של stdout ו-stderr והרצה על ידי סימולטור Spim.

8. הדרכה

כדאי לממש את התרגיל בסדר הבא:

1. פונקציות להקצאת ושחרור רגיסטרים מתוך pool הרגיסטרים האפשרי.
 2. חישובים לביטויים אריתמטיים. התחילו מחישובים פשוטים והתקדמו לחישובים מורכבים יותר.
 3. בדקו אותם בעזרת הסימולטור.
 4. חישובים לביטויים בוליאניים מורכבים. בדקו אותם בעזרת הסימולטור.
 5. שמירת וקריאת משתנים במחסנית.
 6. שמירת וקריאת איברים במערך במחסנית.
 7. רצף של statements.
 8. מבני בקרה.
 9. קריאה לפונקציות הפלט.
 9. קריאה לפונקציות.
- מומלץ ליצור mips program template אליו תוכלו להעתיק קטעי קוד אסמבלי קצרים שיצרתם בשלבי עבודה מוקדמים. כך תוכלו להריץ ולבדוק את הקוד שאתם מייצרות בטרם יצרתם תכנית מלאה.
- מומלץ להיעזר במבני הנתונים של stl. מומלץ לכתוב מחלקות למימוש פונקציונליות נחוצה. כדאי מאוד להיעזר בתבנית העיצוב (design pattern) singleton.

9. הוראות הגשה

שימו לב כי קובץ ה-Makefile מאפשר שימוש ב-STL. אין לשנות את ה-Makefile.

יש להגיש קובץ אחד בשם ID1-ID2.zip, עם מספרי ת"ז של שתי המגישות. על הקובץ להכיל:

- קובץ flex בשם scanner.lex המכיל את כללי הניתוח הלקסיקלי
- קובץ בשם parser.ypp המכיל את המנתח
- את כל הקבצים הנדרשים לבניית המנתח, כולל *.output שסופקו כחלק מתרגיל 3 וקבצי bp.* שסופקו כחלק מתרגיל זה, אם השתמשות בהם.

בנוסף יש להקפיד שהקובץ לא יכיל:

- את קובץ ההרצה
- קבצי הפלט של flex ו-bison
- את קובץ ה-Makefile שסופק כחלק מהתרגיל

יש לוודא כי בביצוע unzip לא נוצרת תיקיה נפרדת. **על המנתח להיבנות על השרת cs12 ללא שגיאות באמצעות קובץ ה-Makefile שסופק עם התרגיל.** הפקודות הבאות יגרמו ליצירת קובץ ההרצה hw5:

```
unzip id1-id2.zip
cp path-to/Makefile .
make
```

פלט המנתח צריך להיות ניתן להרצה על ידי הסימולטור. כך למשל, יש לוודא כי תכניות הדוגמה באתר מייצרות פלט זהה לפלט הנדרש. ניתן לבדוק את עצמכם כך:

```
./hw5 < path-to/t1.in >& t1.il
cd path-to-spim/
./spim -file path-to/t1.il > t1.res
diff path-to/t1.res path-to/t1.out
```

יריץ את המנתח, ייצר קובץ אסמבלי, יריץ את spim עליו ללא שגיאות, ו-diff יחזיר 0.

הגשות שלא יעמדו בדרישות לעיל יקבלו ציון 0 ללא אפשרות לבדיקה חוזרת.

בדקו היטב שההגשה שלכן עומדת בדרישות הבסיסיות הללו לפני ההגשה עצמה. מומלץ לכתוב גם טסטים נוספים שיבדקו את נכונות המימוש עבור מבני הבקרה השונים.

שימו לב כי באתר מופיע script לבדיקה עצמית לפני ההגשה בשם selfcheck. תוכלו להשתמש בו על מנת לוודא כי ההגשה שלכן תקינה.

בתרגיל זה (כמו בתרגילים קודמים בקורס) ייבדקו העתקות. אנא כתבו את הקוד שלכן בעצמכן.

בהצלחה!

